

Porozumění mezi subjekty

Nejlépe celou věc objasní, vzpomeneme-li na Leibnizovy „monády“, a to i když jim nějaké ty otvůrky místo oken poskytneme (víc nelze, a už vůbec ne nějaké dveře). Nikdo totiž sám ze sebe nevyleze, může jen vykukovat (ovšem, a to je pravda, nikoli jen očima). Ale to jeho vidění je a zůstane *jeho* viděním. Jak se můžeme dozvědět, zda to nějak podobně jako my vidí nebo nevidí také někdo druhý? Vždyť my nikdy nemůžeme nahlédnout do jeho ‚monády‘ jinak, než jako my, tj. než že to jsme my, kteří do ní nahlížíme, a nota bene nejen otvůrky v *jeho* monádě, ale nutně také svými vlastními otvůrky, tedy otvůrky v *naší* vlastní monádě. Jinak to nejde; nikdy nemůžeme nahlédnout do mysli toho druhého, můžeme jen dešifrovat signály, které projdou sítí naší reaktivity, a navíc musíme pečlivě odlišovat signály nahodilé nebo jiného původu a určení od signálů té určité bytosti, které se pokoušíme porozumět. Nicméně navzdory tomu je porozumění přece jen možné; celá zkušenost nejen naše vlastní, ale i všech lidí kolem nás a vůbec dosavadního lidstva o tom svědčí, i když nedorozumění jsou také velmi častá. Jak je vůbec možné, že k takovému porozumění někdy opravdu dojde? Je to jen zdání, domněnka, namlouváme si to jen? Vždyť dokonce i ti, kteří se nás pokoušejí přesvědčit, že to je jen iluze, předpokládají, že jim porozumíme a že se jim zdaří nás přesvědčit! Tak se jako iluze zřejmě prokazuje právě ona skepse, která se žádným skutečným porozuměním nepočítá, ale považuje je za nemožné. Tuto absolutní skepsi můžeme definitivně považovat za hluboce mylnou, a dokonce v mnoha ohledech za překážku a hráz možného dorozumění. Ovšem porozumění nadále musíme považovat za žádoucí a optimální, ale v žádném případě za snadné nebo dokonce samozřejmé. Proto má takový význam, když si položíme otázku, jak je takové porozumění možné a o co se může opírat.

(Písek, 030607-3.)